

Forskningens troværdighed

Det kan være nødvendigt at minde astrologerne om, at også videnskabelige undersøgelser er udført af mennesker, samt at mennesker kan begå fejl. Ingen er derfor per definition hævet over kritik – og et kritisk blik er der i høj grad brug for

---

af **Claus Houlberg**

Der er typisk tre fejlmuligheder, som er afgørende for en videnskabelig undersøgelses troværdighed. Det drejer sig om: mangelfuld dokumentation, forkert fremgangsmåde og utilstrækkelige forudsætninger.

Fejlkilder

Mangelfuld dokumentation handler gerne om udeladelser i beskrivelsen af selve undersøgelsens forløb, så misopfattelser af processen og dens resultater kan opstå. Dette område er dog en indarbejdet akademisk disciplin, så der vil derfor sjældent ses fejl heri,

med mindre der helt bevidst fuskes med undersøgelsen.

Forkert fremgangsmåde (metodik) er til gengæld en hyppigere fejlkilde og handler ofte om, at der anvendes utilstrækkelige målemetoder til en given undersøgelse. Man kan for eksempel ikke bruge en snor til at måle vand med. Den rette måling derfor et kernepunkt og utallige diskussioner føres herom i videnskabelige tidsskrifter verden over.

Utilstrækkelige forudsætninger (præmisser) handler om hele undersøgelsens udgangspunkt. Typisk er fejlen et forkert stillet spørgsmål, baseret på en manglende viden om det foreliggende emne. Typisk kan der være opstillet en for snæver hypotese eller foreligge et for snævert materiale til overhovedet at kunne foretage den foreliggende undersøgelse.

Metodik

Ser vi nærmere på metodikken, så er to principielt forskellige måder at indsamle og forholde sig til data på. Dels en kritisk undersøgelse, hvor der samles data ud fra en allerede formuleret hypotese. Dels en empirisk undersøgelse, hvor der samles alle mulige data til senere overvejelse af en eventuel hypotese.

Den kritiske metode er hyppigst benyttet i videnskabelige undersøgelser af astrologi, formentlig fordi den giver de hurtigste resultater. metodikkens svaghed er logisk nok do-

kumentationen af om hypotesen overhovedet er relevant, samt af at man ikke kun søger data, der bekræfter hypotesen. Den empiriske metode er betydeligt langsommere og derfor mere bekostelig. De holdbare resultater lader desuden ofte vente på sig. Langsommeligheden og den store arbejdsindsats er typisk metodens svaghed — især hvis man gerne vil nå til en hurtig eller forudfattet konklusion.

Undersøgelser af astrologi anvender typisk den kritiske metode, og disse undersøgelser troværdighed står og falder derfor med den opstillede hypotese, dvs. med selve undersøgelsens forudsætning. Netop her finder den professionelle astrolog imidlertid ofte achilleshælen ved disse hundredvis af ellers korrekt udførte undersøgelser, som munder ud i en afvisning af astrologien. Et skoleeksempel fra et af USA's bedste universiteter.

En californisk undersøgelse

"I 1971 udvalgte Survey Research Centre (SRC) på University of California 1000 voksne i området langs bugten for at få oplysninger om stjernetegn samt en mængde af de kendetegn, astrologien hævder korresponderer hermed. For eksempel formodes Løver at have gode lederevner.

En analyse ved Ralph Bastedo fandt ingen sammenhæng med lederskab, politisk holdning, intelligens, tro på astrologi, musikalske evner, kunstneriske evner, selvtillid, kreativitet, beskæftigelse, boligforhold, religion, evne til at få venner, til at organisere eller dybe følelser. Dette viste, at disse tendenser ikke varierer mellem tegnene, hvorfor stjernetegn ikke kan bruges til at forudsige personlighedstræk."

SRC har altså foranstaltet en undersøgelse på et tusinde voksne mennesker i et afgrænset geografisk område, hvilket må regnes for et statistisk signifikant materiale, og konkluderer herudfra, at de forskellige astrologiske kendetegn ikke adskiller sig mærkbart for mennesker i de forskellige tegn. Det må jo siges at være en lammende konklusion på en videnskabelig undersøgelse fra et kendt ame-

Survey Research Center (SRC) et et fakultet under University of California. Det blev etableret i 1958 og er hovedfakultet for undersøgelser og relaterede sociale videnskabsmetoder på Berkeley. SRC har et internationalt ry for indsamling, bearbejdning og udgivelse heraf.

rikansk universitet.

Diskussion af resultatet

Det første, der slår en professionel astrolog ved denne undersøgelse er tre forhold: SRC har bevist en selvfølgelighed. SRC har alene kendskab til populær Soltegnastrologi. SRC har helt åbenlyst ikke rådført sig med en astrolog.

At man ikke kan benytte Soltegnastrologien til personlig rådgivning er ikke overraskende. Det ville enhver praktiserende astrolog kunne have fortalt uden alt dette postyr. Men nu er det altså 'videnskabeligt dokumenteret' og dermed ophøjet til sandhed. Personligt gennemførte jeg en lignende undersøgelse af 2000 akademiske arkitekter for en del år tilbage. Her fandt også jeg, at alle tegn var stort set ligeligt repræsenteret. Og årsagen er ganske enkel: De tolv grundtyper findes i alle menneskers horoskoper. Men hver af de otte planeter plus Solen og Månen aktiverer disse grundtyper i en ganske unik blanding for hvert enkelt individ. Hvilket står tydeligt at læse i det individuelle horoskop, men ikke i Soltegnet alene.

SRC har, fordi de ikke først rådførte sig

med en astrolog, gennemført en undersøgelse af noget helt andet, end de troede. Deres konklusion er rent faktisk en anden, end de selv mener. Og resultatets betydning er ganske anderledes, end de har mulighed for at se. Man kan dog ikke med nogen rimelighed sige, at den californiske undersøgelse er forkert udført. Den har blot leveret et højt kvalificeret svar på et uinteressant spørgsmål.

Ugebladshoroskoper

Det er for ganske mange af os almindeligt at begynde den astrologiske løbebane med at læse ugebladshoroskoper. Men når den mere seriøse interesse indfinder sig, så begynder mange at se ned på disse oplysninger om hvert tegn. Og nogle gange jo med god grund.

Men sandheden er ikke desto mindre, at udarbejdelsen af disse 'kollektive stjerner', som de kaldes i fagsproget, er en svær kunst, som kun mestres af få astrologer. Og det er tydeligt for enhver, at kvaliteten af disse spalter i uge- og dagbladene er ganske svingende, for nu at være diplomatisk. Og det er en kendt sag, at ikke alle disse 'horoskoper', som menigmand kalder dem, er forfattet af professionelle astrologer. Faktisk er det et yderst broget marked, der først de senere år har været domineret af andet end fustentaster. Ethvert ugeblad med respekt for sig selv skal have 'Ugens horoskop', for de ved, at det er godt stof, der læses af rigtig mange mennesker. Og man kan jo selv efterprøve og sammenligne brugbarheden af disse med eksempelvis astrologen *Cathrine Oppenheims* fremragende arbejde herhjemme.

En australsk undersøgelse

Så vidt bekendt findes ingen kvalitetssortering af astrologer i Australien, hvilket sætter resuméet af følgende undersøgelse i et lidt tvivlsomt perspektiv:

"Gruppen 'Australian Sceptics' samlede i 1982 tretten avisers horoskopspalter, gældende for sidste uge i august, og bedømte dem som gode, dårlige eller vage i deres for-

udsigelser af nyheder, held og sundhed, partnerskab samt finanser og rejser. Gruppen fandt meget lille overensstemmelse her, faktisk havde de fleste stjernetegn en temmelig jævn spredning, således at man eksempelvis kunne finde en avis, der fortalte, at det ville være en heldig uge, mens en anden sagde det præcis modsatte. Dette viser, at avishoroskopers udsagn i bund og grund er tilfældige."

Tilsyneladende giver denne undersøgelse en nøgtern og helt lammende kritik af denne populære astrologiske aktivitet.

Diskussion af undersøgelsen

Som praktiserende astrolog må man dog gøre indvendinger. Først og fremmest har gruppen ikke gjort sig den ulejlighed at kontakte en professionel astrolog, der kunne fortælle dem lidt om skidt og kanel i branchen. Undersøgelsen bliver dermed intetsigende eller dokumenterer blot en selvfølgelighed.

Australian Sceptics kunne i øvrigt tage den erfarne, danske astrolog *Paul Mahler Dam* i hånden, hvilket nok ville forbløffe dem. Han foreslog for nogle år siden i ramme alvor, at alle astrologer, der skrev 'kollektive stjerner' skulle ekskluderes af Danske Astrologers Forening. Han begrundelse var en lidt anden end deres, idet han mente, at disse skriverier bringer den seriøse astrologi i miskredit. Og undersøgelsen underbygger jo faktisk hans påstand.

Om at kende forskel

Seriøse videnskabelige undersøgelser påviser tilsyneladende, at horoskoper ikke kan bruges til noget som helst, samt at astrologer ikke kan kende forskel på horoskoper. Her er et ofte citeret eksempel:

"På University of California i Berkeley ud-

The Australian Sceptics Inc. er en gruppe, der undersøger det paranormale ud fra et ansvarligt videnskabeligt synspunkt - eksempelvis astrologi, spådomskunst, og korncirklere

formede Shawn Carlson i 1985 en undersøgelse i samarbejde med et antal af Amerikas topastrologer. Hensigten var at teste den grundlæggende tese i fødselsastrologien. Betydelig umage blev gjort for at sikre, at alle involverede på forhånd var tilfredse med eksperimenterne.

Fysikeren Shawn Carlson nu ved San Diego University

I det første eksperiment blev folk i en testgruppe forsynet med tre horoskoper, hvor ét af dem var deres eget, og blev bedt om at sortere dem efter, hvor godt de passede. En kontrolgruppe, bestående af de samme soltegn, blev givet de samme horoskoper. Astrologerne påstod at testgruppen skulle kunne udpege deres eget horoskop i 50% af gangene, men begge grupper ramte ikke rigtigere, end tilfældige valg. Dette viste, at folk ikke kan identificere deres egne horoskoper og finder ethvert horoskop tilfredsstillende.

I det andet eksperiment blev de deltagende astrologer bedt om at få givne horoskoper til at passe med tilsvarende personbeskrivelser. Igen klarede astrologerne sig ikke bedre end tilfældige valg. Dette viser, at horoskoper ikke forudsiger personligheden."

Klassikeren

Undersøgelsen har ikke overraskende givet et resultat, som er ganske parallelt til Michel Gauquelins klassiske og frygtindgydende forsøg, som resumeres her:

"Michel Gauquelin satte i 1979 en annonce i bladet 'Ici-Paris', hvor han tilbød et gratis horoskop. De interesserede blev bedt om at svare på, hvor godt de og deres venner havde syntes, at horoskopet passede. Ud af de første 150, der reagerede, sagde 94% at det var helt nøjagtigt, hvilket 90% af deres familie og venner også syntes. Uheldigvis fik de alle det

Michel Gauquelin 1928-91

samme horoskop, som var opstillet for Dr. Petiot, en berygtet massemander."

Tilsyneladende et fuldstændig knusende resultat for al horoskoplægning. Problemet med denne form for undersøgelse ligger imidlertid i målemetoden. For hvordan måler man en personlighed, denne komplekse sum af tanker, følelser, adfærd, social baggrund etc. I undersøgelsen bliver et menneskes personlighed behandlet som om det var en veldefineret og enkel størrelse, som enhver kan genkende. Dette er en typisk naturvidenskabelig tankegang, anvendt på et menneskeligt materiale af uhyre kompleksitet. dette er fejlkilde nummer ét.

Dr. Marcel Petiot (1897-1946)

Fejlkilde nummer to ligger i udformningen af de anvendte horoskoper. Anvendtes eksempelvis computerhoroskoper? Det kunne man have mistanke om, for det ville tilsyneladende sikre størst mulig 'objektivitet' i undersøgelsen. Blot er langt de fleste computerhoroskoper udformet som en serie ofte indbyrdes modstridende kombinationer af grundelementerne i et horoskop. Derigennem opnås ikke en ægte syntese af horoskopet og dermed en genkendelig personprofil.

Men der er den rest af alvor til os astrologer, at disse forsøg handler meget om autoritetstro og almindelige menneskers mangel på overblik over komplekst materiale. Samt at langt fra alle er i stand til at bedømme deres egen 'personlighed' nøgternt, endsige objektivt. At det så netop var en massemanders horoskop forhøjer jo gysen og morsken, selv om dette faktum næppe har stået eksplicit i selve horoskopteksten. At psykoterapeuter også er mennesker på trods af vore følelser for dem blev ivrigt diskuteret herhjemme i sagen om nazilægen Dr. Mengeles horoskop.

Konklusioner

Forsøgene viser intet om astrologien som sådan, men alene om astrologerne har kun-

net matche horoskopernes beskrivelser med tilsvarende 'personlighedsbeskrivelser', hvad det så end er. Netop her kan der ligge en betydelig fejlkilde, for de astrologiske beskrivelseres vægtning af karaktertræk kan ligge en del anderledes end disse personlighedstests, hvis disse er udformet til fx. ansættelser i erhvervslivet eller militæret. Med andre ord må det kritiske spørgsmål rejse sig: Er de to beskrivelser overhovedet sammenlignelige? Et spørgsmål, som undersøgelsen ikke besvarer.

Undersøgelserne er som helhed ikke flatterende for de involverede astrologer. Ud over at vise, at selv astrologisk kyndige kan have svært ved at håndtere komplekst materiale, så ledes tankerne hen på et lidt anderledes, men dog sammenligneligt dansk eksperiment.

Det handler om en film af Frants Ernst, hvor han lader tre gode astrologer beskrive en kvindes livsforløb. Livsforløbet fortælles i filmen af kvinden med angivelse af tider, steder, begivenheder, følelser derved etc. Disse oplysninger fik astrologerne ikke adgang til, de fik blot nogle datoer og så de nøgne fødselsdata. Deres tolkninger blev ligeledes filmet og derpå krydsklippet med kvindens beretning. Resultatet heraf var dels en interessant film og dels et betydeligt mere nuanceret billede af de involverede astrologers kunnen, end vi så i det californiske forsøg. Blandt andet, at især de nye astrolog var bedre til at tale den ene af klienternes 'sprog' og vakte dermed større genkendelse. Dette er ikke objektive data, men subjektiv virkelighed.

Undersøgelserne i denne artikel fortæller os, at vi som astrologer er nødsaget til at udanne os bedre, så vi kan møde denne type udfordringer med kvalificeret kritik - frem for at være både videnskabeligt ukyndige og utilladeligt naive i mødet hermed ●

Undersøgelsesresuméer er citeret fra www.skepsis.no/ og oversat af forfatteren.

Claus Houlberg er astrolog, cand.arch. eksam. psykoterapeut samt dokumentalist ved Astrologisk Museum

CORNELIUS

Tidsskrift for
astrologisk dokumentation og forskning

Udkommer 4 gange årligt
Udgivet af Astrologisk Museum
ISSN 1602-9186

Ansv. redaktør : Claus Houlberg

Redaktionens adresse:

Tidsskriftet Cornelius
Astrologisk Museum c/o AstrologiHuset,
Nørrebrogade 66 D, 2200 Kbh N

Redaktionens email:

cornelius@astrologimuseum.dk

Artikler angiver alene skribentens egen og ikke nødvendigvis redaktionens holdninger. Anonyme eller pseudonyme artikler bringes ikke

På hjemmesiderne www.astrologimuseum.dk kan enhver hentes gratis:

Astrologisk Museums Forening

Medlemskab koster 375 kr/år
som indbetales på giro 581-9059